

Unkarin nimistöntutkijain konferenssi Budapestissa

Kasvaneesta ja yhä kasvavasta kiinnostuksesta nimistöntutkimusta kohtaan Unkarissa ovat osoituksena nimistökonferenssit, joista ensimmäinen pidettiin v. 1958 Budapestissa. Toisen neuvottelukokouksen järjestivät Unkarin tiedeakatemian kielitieteellinen laitos ja Unkarin kielitieteellinen seura 2.—4. syyskuuta 1969 Budapestissa. Konferenssin ja valmistelutoimikunnan puheenjohtajana oli akatemianjäsen ja Unkarin tiedeakatemian kielitieteellisen laitoksen johtaja prof. Lajos Tamás ja sihteerinä toht. József Végh. Sihteerin ilmoituksen mukaan konferenssiin osallistui yli 150 onomastiikasta kiinnostunutta tutkijaa ja harrastajaa sekä muutama ulkomaalainen kutsuvieras (Jugoslaviasta, Suomesta ym.).

Konferenssi jakautui useihin sektioihin, joissa pidettiin lähemmä 70 esitelmää. Oli arvioitava uudelleen Unkarin nimistöntutkimuksen asema, suunnitel-

tava tulevia tehtäviä, etsittävä keinoja koko maan nimistön keruun tehostamiseksi, solmittava entistä kiinteämpiä suhteita nimistötieteestä kiinnostuneisiin muihin tieteiisiin ja oli hahmoteltava ne suuntaviivat, joita valtiolta ja Unkarin kielitieteellinen seura tulevaisuudessa tarvitsevat käsitellessään nimenmuutoksia, etunimiä, asumusnimistön muuttamista ja yleensä topografista nimenantoa. Tämän laajan ohjelman toteuttamiseksi konferenssissa käsiteltävä teema-**tiikka ryhmiteltiin seuraavasti:** 1) Unkarin nimistöntutkimuksen asema ja tehtävät, 2) nimistötiede ja kielitiede, jossa oli erityisesti otettava huomioon Unkarin nimistötiede ja suomalais-ugrilainen kielitiede, Unkarin nimistötiede ja unkarinmaalainen slavistiikka sekä Unkarin nimistötiede ja unkarinmaalainen germanistiikka, 3) maantieteelliset nimet (paikannimet) ja historiatiede, 4) henkilönnimet ja historiatiede, 5) maantie-

teellisten nimien keruu ja maantiede, 6) nimistötiede ja etnografia, 7) nimistötiede ja virallinen nimenanto, 8) Euroopan nimistöntutkimuksen tärkeimmät tulokset, 9) maantieteellisten nimien keruuseen liittyvät tieteelliset ja organisatoriset kysymykset sekä 10) henkilönnimien keruuseen liittyvät kysymykset.

Konferenssin avasi prof. Tamás, min­kä jälkeen prof. Loránd Benkő esitelmöi Unkarin nimistöntutkimuksen nykyisestä asemasta ja tulevaisuuden tehtävistä. Aikoinaan pidettiin omastiikkaa kansalliskiihkon välikappaleena ja katsottiin sen suuntautuvan naapurivaltoja vastaan. Tämä oli erheellinen näkemys, sillä kaikki tiede on puolueetonta, mutta sitä voidaan käyttää ihmisen hyväksi tai ihmistä vastaan. Tänään me unkarilaiset tutkijat toivomme, että nimistöntutkimuksemme tulee kehittymään, Benkő huomautti, mutta sitä varten on maahamme perustettava nimistöntutkimuksen keskus.

Toisen esitelmän piti Lajos Kiss eurooppalaisen nimistöntutkimuksen saavutuksista, ja sairastuneen László Pappin esitelmä »Nimistöntutkimus ja kielentutkimus» luettiin. Avajaisten viimeisessä, saksankielisessä esitelmässäni selostin Suomen nimiarkiston asemaa nimistön keruun, huollon ja tutkimuksen keskuksena.

Iltapäivällä työskenteli kolme jaostoa, joista ensimmäisessä esitelmöivät mm. prof. Dezső Pais, nykyisen unkarilaisen kielitieteen Nestor, sekä György Székely, historioitsija ja filosofisen tiedekunnan dekaani. Edellinen käsitteli joennimen *huluoodi* (v. 1055) etymologiaa, jonka hän johti kulkemista merkitsevästä sanasta *halad*. Joennimi liittyy siis juoksevaan veteen. Jälkimmäinen kuvailli niitä monipuolisia kosketuksia, joita on historian ja henkilönnimien välillä. Toinen sektio oli keskittynyt ugrilaiseen nimistöntutkimukseen: Péter Hajdú selosti esitelmässään sukupuolten erottamista samojedien nimenannossa, Magdolna Sz. Kispál erästä ikivanhaa vogulilaisten erisnimien

kerrostumaa, Magda Andrásy-Kövesi kertoi vaikutteista, joita hän oli saanut unkarilaisesta nimistöntutkimuksesta suomalais-ugrilaiseen kielentutkimukseen, ja Edit Vértes huomioista, joita hän oli tehnyt K. F. Karjalaisen eteläostjakilaisten tekstien henkilönnimistä. Kolmannessa sektiossa mm. prof. László Gáldi esitelmöi aiheesta »Nimistöntutkimus ja romanistiikka».

Seuraavan konferenssipäivän sektioiden vaihtelevasta ohjelmasta mainitsen vain Béla Kálmánin esitelmän unkarilaisista paikannimistä Yhdysvalloissa, Lajos Lörinczen nimistöntutkimuksesta ja valtionhallinnosta, Béla Gundan Székely-unkarilaisten paimenkulttuurista paikannimien valossa, József Mihály Véghin selostuksen paikannimien tutkimuksesta Attila József -yliopiston unkarin kielen laitoksessa, László Hadrovicsin esitelmän unkarilais-eteläslaavilaisen rinnakkaiselon nimistötieteellisistä kysymyksistä sekä Sándor Mikesyn teeman »Sukunimien muuttamisesta», jossa hän esitti yleiskatsauksen Unkarissa tapahtuneisiin nimenmuutoksiin sekä niissä tehtyihin asiantuntemattomuudesta aiheutuneisiin virheisiin.

Konferenssin viimeisenä päivänä László Bachát esitelmöi eräiden lisänimien ongelmista, Béla Büky etunimien antotavoista Budassa v. 1470—1541, Gyula Németh turkkilais-unkarilaisen heimon nimenannon ajoista ja János Balázs nimistöstä yleisen kielitieteen kannalta. Lopuksi akatemianjäsen Géza Bárczi — Unkarin kielitieteellisen seuran puheenjohtajana — esitti konferenssin päätösanat. Hänen mielestään konferenssi oli onnistunut; hän vaati osaston perustamista kielitieteelliseen akatemiaan nimistöntutkimusta varten ja yliopistoissa enemmän tilaa nimistötieteelliselle opetukselle.

Vaikutelmani Budapestin konferenssista ovat myönteiset. Nimistöpäivillä oli mukana Unkarin suomalais-ugrilaisen kielitieteen koko edustajisto akateemi­koista assistentteihin ja asianharrastajiin.

Jokaisen esitelmän jälkeinen neljännes-tunnin pituinen kritiikki oli vilkasta, useasti jopa räiskähtelevää. Siinä kuvastui huoli onomastiikan asemasta yliopistojen tieteellisessä opetuksessa, mutta toisaalta luottamus sen kehitykseen vastaisuudessa. Innostusta ja harrastusta ei näyttänyt puuttuvan. — Mustalaismuusiikin ja »Debrői Hárslevelün» sävyttämät yhteiset illanistujaiset Rózsadom-

bissa, vilkkaat onomastiset keskustelut, Edit Vértesin, János Balázsın ja Sándor Mikesyn järjestämät pikkuekskursiot Budan vuoristoon ja sen viehättäviin ulkoilmaravintoloihin sekä kaikkeen kuuluva unkarilainen ystävällisyys muovasivat yhdessä sen miellyttävän tunnelmallisen taustan itse konferenssille, joka ei hevin unohdu mielestäni.

VILJO NISSLÄ